

J A A R V E R S L A G
D U U R Z A A M H E I D
Bravis ziekenhuis
2 0 2 3

INHOUD

1	VOORWOORD	3
2	BRAVIS IN CIJFERS	4
3	REGISTRATIES	5
4	GREEN DEAL 3.0: Samen werken aan duurzame zorg	6
	Algemeen	
	4.1 Gezondheidsbevordering	7
	4.2 Schone omgeving	8
	4.3 Circulair werken	12

1 VOORWOORD

Voor u ligt het eerste duurzaamheidsjaarverslag van het Bravis ziekenhuis. Dagelijks zetten onze medewerkers zich in voor de gezondheid van onze patiënten. Tegelijkertijd zijn wij er ons van bewust dat we daarmee ook bijdragen aan de klimaatcrisis. Dit staat haaks op wat wij als ziekenhuis willen, want klimaatverandering heeft weer een negatieve invloed op de gezondheid van mensen.

Bravis heeft duurzaamheid opgenomen in de Visie 2030 als één van de vijf thema's die samen het Bravis-fundament vormen. Dit fundament vormt de basis voor de dagelijkse bedrijfsvoering. We zien de noodzaak van een duurzamer Bravis als fundament om onze ambities verder te kunnen uitbouwen. Duurzame zorg is daarmee onderdeel van het

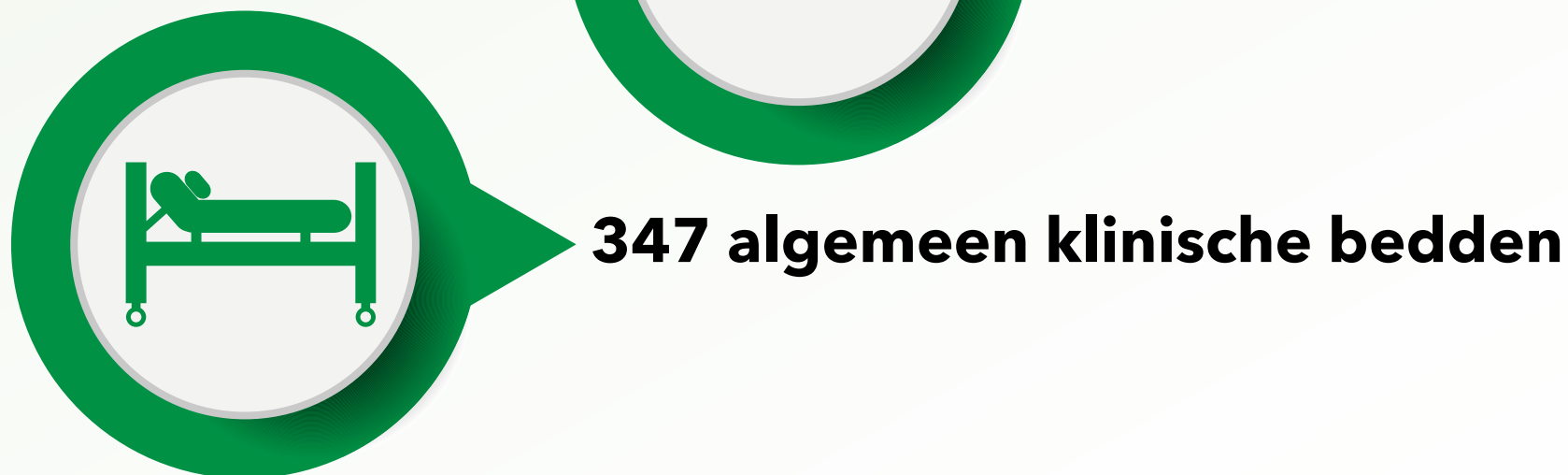
leveren van goede, passende zorg en daar werken we juist nú al aan op onze huidige twee hoofdlocaties. Ook hebben wij in 2023 verder gewerkt aan het ontwerp van de nieuwe hoofdlocatie: een kleiner, moderner en duurzamer nieuwbouwziekenhuis in het groen op de Bulkenaar in Roosendaal.

In dit jaarverslag delen we hoeveel invloed onze zorg in 2023 op het milieu heeft gehad. Daarnaast delen we ook de inspanningen die we dat jaar hebben gedaan om duurzaamheid een nog grotere plek te geven in onze dagelijkse zorgverlening.

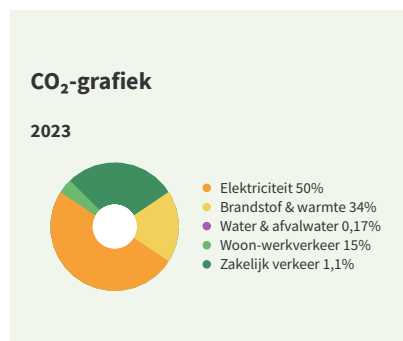
Raad van Bestuur
Bravis ziekenhuis

2 BRAVIS IN CIJFERS

Bedrijfsgegevens 2023

3 REGISTRATIES

Rolover voor meer informatie

4 GREEN DEAL 3.0: Samen werken aan duurzame zorg

Algemeen

De Raad van Bestuur heeft zich toegewijd aan de doelstellingen van Green Deal 3.0: Samen werken aan duurzame zorg. In 2023 hebben er verschillende werkgroepen gewerkt aan de doelen van de Green Deal 3.0. Daarnaast waren er twaalf Green teams actief in het Bravis ziekenhuis:

- Green team OK/CSA
- Green team Spoedeisende Hulp (SEH)
- Green team Moeder & Kindcentrum (MKC)
- Green team Intensive Care en hartbewaking (IC/CCU)
- Green team Urologie
- Green team Revalidatie
- Green team Apotheek
- Green team Medische Beeldvorming
- Green team Oogheelkunde
- Green team Dialyse
- Green team Dagopname
- Green team Kind en Jeugd

Er zijn in 2023 verschillende nieuwe werkgroepen gestart, zoals de werkgroep Mobiliteit en de werkgroep Preventie & Leefstijl.

Sinds 2023 werken we met de Milieubarometer van MPZ. Daardoor hebben we een verbeterde monitoring van de registraties. In 2024 nemen we voor het eerst deel aan de benchmark ziekenhuizen op basis van deze registraties. In 2023 hebben we ook gewerkt aan verschillende eisen van de Milieuthermometer Zorg, ter voorbereiding op een audit voor het bronzen keurmerk in 2024.

Tot slot hebben we in 2023 duurzaamheidsbeleid opgesteld, dat in 2024 wordt vastgesteld. Daarin worden de doelstellingen van Green Deal 3.0 verwerkt in ons duurzaamheidsbeleid en een actieplan met concrete doelstellingen.

4.1 Gezondheidsbevordering

De meest duurzame vorm van zorg is zorg die niet geleverd hoeft te worden. Het Bravis ziekenhuis wil zich de komende jaren meer inzetten op gezondheidsbevordering. Dit doen we vanuit drie aandachtsgebieden.

4.1.1 Preventie & Leefstijl

In 2023 is de werkgroep Preventie & Leefstijl opgericht. De werkgroep heeft in 2023 een programma ontwikkeld voor patiënten, dat vanaf 2024 zal worden uitgevoerd. Voorbeelden zijn de oprichting van een leefstijlloket, scholing over een gezonde leefstijl en informatie op onze website over leefstijl en voeding.

4.1.2 Duurzame voeding

Wat duurzame en gezonde voeding betreft, hebben we in 2023 een nieuw contract gesloten met een leverancier die specifiek aandacht besteedt aan duurzame voeding. Ook hebben we een uitgebreide proef genaamd Vitaal door de Nacht uitgevoerd, met als doel om onze medewerkers vitaler en fitter de nachtdiensten te laten draaien. Inmiddels bieden we blijvende voorzieningen aan zoals een Healthy Fridge Wall en gratis fruit. Tot slot heeft Bravis in 2023 gewerkt aan een nieuwe visie op Eten en Drinken, waarover in 2024 een besluit wordt genomen. Deze nieuwe visie is gericht op patiënten, bezoekers en medewerkers en heeft onder andere als doel het vergroten van het vegetarische aanbod en het vergroten van het aandeel plantaardige eiwitten.

4.1.3 Vitale medewerkers

Binnen het Bravis ziekenhuis wordt een model gebruikt waarbij alle activiteiten (om te voldoen aan arbo wetgeving en de gezondheid en duurzame inzetbaarheid van de medewerker te ondersteunen) in vijf pijlers zijn ondergebracht te weten:

- Verzuimmanagement
- Risico Inventarisatie en Evaluatie (RI&E)
- Vitaliteit
- Preventie fysieke belasting
- Preventie psychosociale arbeidsbelasting (PSA)

Vanuit het arbo-jaarplan zijn diverse activiteiten uitgevoerd in 2023 op deze 5 pijlers zoals RI&E's, Pulse onderzoeken voor medewerkerste-vredenheid, scholing en inzet van ergo-coaches, werkplekonderzoe-ken, scholing voor leidinggevenden op gebied van (herkennen van) grensoverschrijdend gedrag, project vitaal door de nacht en een tus-sentijdse evaluatie van Bravis rookvrij ziekenhuis. Ook is door mede-werkers gebruik gemaakt van activiteiten in het Bravis Samen Vitaal - portaal; zoals bijvoorbeeld stoelmassages, vitaliteitsscans, mindfull-ness, loopbaancoaching, ondersteuning bij rouw of scheiding en voe-dingscoaching.

4.2 Schone omgeving

4.2.1 Huidige locaties

Techniek

Voor onze twee hoofdlocaties hebben we de volgende actiepunten uitgevoerd om energie te besparen:

- De temperatuur in algemene ruimtes is begrensd op 20 graden.
- Luchtbehandelingskasten worden waar mogelijk in de nacht en het weekend lagergezet en indien mogelijk zelfs helemaal uitgeschakeld.
- De verwarming wordt uitgeschakeld op lege patiëntenkamers en na werktijd in poli's en kantoren.
- Stoombevochtiging wordt lager gezet of zelfs uitgeschakeld waar mogelijk.
- De CV-stooklijnen zijn aangepast. Hierdoor wordt er minder onnodig verwarmd.
- De meet- en regeltechniek is geoptimaliseerd, zodat verwarmen en koelen elkaar niet tegenwerken. De aansturing van koelmachines en verwarming is geoptimaliseerd.
- De buitenverlichting op de parkeerterreinen van locatie Roosendaal is vervangen door LED.

- De stoom- en condenspotten zijn gecontroleerd en vervangen. Daardoor hebben we minder stoom nodig en gebruiken we dus minder gas.
- De branders van de stoomketels in Roosendaal zijn vervangen, waardoor er minder uitstoot is.

In 2024 werkt de afdeling huisvesting gestructureerd verder aan het verlagen van het energieverbruik. Hiervoor werken zij samen met een externe adviseur. Ook de afdeling MICT start een ontwikkellijn duurzaamheid in 2024.

Gedrag

Naast de technische aanpassingen kunnen alle medewerkers bijdragen aan energiebesparing:

- Bravis heeft deelgenomen aan de energiecampagne van het Milieuplatform Zorgsector. We hebben ons gericht op het uitschakelen van verlichting en computerbeeldschermen.
- Het energieverbruik is besproken in de greenteams.
- Door middel van intranetberichten hebben medewerkers ruim 3 tips ontvangen om energie te besparen.

Overige

- Alle douchekoppen zijn vervangen door waterbesparende douchekoppen.
- Ongebruikt contrastvloeistof van de afdeling Medische Beeldvorming is retour gestuurd naar de leverancier.
- In 2023 zijn we begonnen met de voorbereidingen voor de overstap naar een portaal voor gevaarlijke stoffen. Dit is begin 2024 afgerond. Het nieuwe portaal is veel overzichtelijker en gebruiksvriendelijker, waardoor actuele en betrouwbare informatie over gevaarlijke stoffen binnen handbereik is.
- In 2023 zijn we overgestapt van chloor naar waterstofperoxide als desinfectans voor de grote oppervlakken. Voor zowel mens als milieu is dit minder schadelijk dan chloor.

4.2.2 Nieuwbouw

Bravis is druk bezig met de ontwikkeling van de nieuwbouw. In 2023 ronden we het voorlopig ontwerp af. We hebben constant aandacht voor duurzaamheid. Naast het verminderen van het aantal vierkante meters, streven we naar een duurzame nieuwbouw die voldoet aan het Bouwbesluit (BENG) en aan verschillende duurzaamheidsdoelstellingen, zoals de Milieuthermometer en de Green Deal 3.0. Deze doelstellingen richten zich niet alleen op het energiegebruik van het gebouw en de jaarlijkse CO₂-uitstoot, maar ook op onderwerpen zoals natuurinclusiviteit, klimaatadaptatie, circulariteit en een gezond binnenklimaat. We werken op verschillende manieren, zowel in het ontwerp als in het beleid, aan deze doelstellingen en we toetsen ze kwantitatief.

In 2024 werken we de duurzaamheidsambities voor de nieuwbouw verder uit in het definitieve en technische ontwerp.

4.2.3 Reizen

Medewerkers

In 2023 zijn de woon-werkkilometers met 5% ten opzichte van 2022 toegenomen. Dit lijkt deels te verklaren doordat er in 2023 19% minder is thuisgewerkt dan in 2022. Ook is de gemiddelde woonwerkafstand van medewerkers licht gestegen.

In 2023 is er een werkgroep mobiliteit opgestart, met de ambitie om duurzamer reisgedrag te stimuleren. Verschillende afdelingen zijn vertegenwoordigd in deze werkgroep. In 2023 heeft de werkgroep de resultaten van de vervoersenquête (uitgevoerd in 2022) geanalyseerd.

Op basis hiervan zijn diverse actiepunten uitgewerkt, voornamelijk gericht op het positief stimuleren van fietsgebruik zoals:

- Mobiele fietsenmaker op locatie (twee ochtenden) tijdens de Week van de Duurzaamheid
- Gedurende drie maanden waren er e-bikes beschikbaar op locatie Roosendaal en Bergen op Zoom. Medewerkers konden deze fietsen lenen voor hun woon-werkverkeer. De proef is positief ontvangen. De helft van de deelnemers geeft aan meer te fietsen na deze proef. In 2024 gaat de werkgroep kijken hoe dit een vervolg kan krijgen.

- Op Fiets naar je Werkdag zijn medewerkers aangemoedigd om met de fiets naar het werk te komen en een foto hiervan in te sturen. De werkgroep mobiliteit heeft veel foto's ontvangen.

Daarnaast heeft de werkgroep een start gemaakt met het ontwikkelen van mobiliteitsbeleid. Hierin worden maatregelen uitgewerkt om het gebruik van de fiets te stimuleren. De evaluatie van de e-bike probeeractie wordt gebruikt als input. Het beleid zal in 2024 worden afgerond en vastgesteld. Daarnaast heeft HRM thuiswerkbeleid opgesteld, zodat concrete afspraken gemaakt kunnen worden tussen leidinggevenden en medewerkers.

Organisatie

Bravis is overgestapt op elektrisch vervoer voor logistieke ritten en huisbezoeken door de dialyseverpleegkundigen.

Patiënten

In 2023 is het project Poli van de Toekomst opgestart. Een van de doelstellingen is om vóór 1 januari 2025 30% van alle herhaalafspraken op de polikliniek digitaal te laten plaatsvinden. In 2023 is deze doelstelling al behaald.

Bravis heeft vijf Bravispunten in de regio. De Bravispunten zorgen ervoor dat patiënten niet onnodig naar een van onze hoofdlocaties hoeven te reizen. Zo kunnen we zorg die buiten de muren van het ziekenhuis kan plaatsvinden, laagdrempelig en dichtbij huis aanbieden.

4.3 Circulair werken

4.3.1 Duurzaam inkopen

In 2023 is een memo over duurzame inkoop geschreven. De uitvoering begint vanaf 2024, maar duurzaamheid is in 2023 al veel meer onderwerp van gesprek onder collega's. Er is veel meer bewustzijn en collega's vinden het onderwerp steeds belangrijker. Voorbeelden van duurzame inkoop:

- We kopen duurzamere varianten van diverse producten, zoals specula, afvalzakken en vaatwasmiddelen.
- Voor diverse producten is gekozen voor refurbished in plaats van een nieuw product, zoals holters en pompen.
- In plaats van een nieuw product aan te schaffen, hebben we bij diverse producten de levensduur verlengd door onderdelen te vervangen, zoals bij sterilisatoren.

4.3.2 Afval voorkomen en scheiden

In 2023 is het **bedrijfsafval** met 14.934 kg afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar. Dit jaar zijn we de volgende afvalstromen gaan recyclen:

- Blue wrap (blauw materiaal dat wordt gebruikt om instrumentensets, klemmen, scharen, mesjes en andere chirurgische instrumenten die nodig zijn tijdens een operatie, steriel te verpakken)
- PMD (plastic, metaal en drankverpakkingen in de Plaza's)
- Tissues (papieren handdoekjes op de toiletten)
- Plastic folie (in de magazijnen waarmee pallets zijn verpakt voor transport en opslag)

In 2024 verwachten wij dat het bedrijfsafval nog verder zal afnemen, bijvoorbeeld door de invoering van SUP-wetgeving.

Het **gevaarlijke afval** is in 2023 toegenomen met 2.220 kg naar 98.681 kg. Dit komt voornamelijk door een stijging van het vloeibare gevaarlijke afval van de laboratoria (2.535 kg in 2022 en 8.911 kg in 2023). Het specifieke ziekenhuisafval (SZA) is tevens gevaarlijk afval en met 3.710 kg afgenomen ten opzichte van het voorgaande jaar.

In de werkgroep circulair werken zoeken we continue naar mogelijkheden om het afval verder te kunnen verminderen, met behulp van een afvalpreventieplan.

4.3.3 Minder verspillingen

In 2023 zijn verschillende initiatieven gestart om verspilling te verminderen. We hebben goede stappen gezet om de voedselverspilling van de warme maaltijden op de verpleegafdelingen te verminderen. Dat maal-

tijden voortaan *vooraf* worden opgenomen draagt daaraan bij. In 2023 is de verspilling gedaald van 59% naar 29%. We verwachten dat dit percentage in 2024 verder zal dalen door regelmatig te evalueren en verdere bijsturing uit te voeren.

Daarnaast hebben we een nieuwe werkwijze geïntroduceerd voor het gebruik van vervallen artikelen. Zorgafdelingen kunnen nu hun vervallen materialen centraal inleveren, zodat deze niet meer in de vuilnisbak belanden. Met het inzamelen krijgen we meer inzicht in welke materialen regelmatig vervallen, om hoeveel stuks het gaat en van welke afdelingen deze afkomstig zijn. Het uiteindelijke doel is om het aantal vervallen materialen te verminderen.

Vanuit het project Poli van de Toekomst zijn we gestart met het digitaal klaarzetten van

folders via het patiëntenportaal MijnBravis. Inmiddels hebben we al 20.000 folders digitaal klaargezet in plaats van op papier geprint.

In de Green teams is het werken aan minder verspillingen eveneens een terugkerend onderwerp. Voorbeelden hiervan zijn dat de Spoedeisende Hulp samen met de afdeling infectiepreventie kritisch heeft gekeken naar de noodzaak van handschoengebruik en de Green Belt opdracht van één van de leden van het Green team OK over de verspilling van ongebruikte, geopende hechtingen. In 2024 blijven de verspillingen een vast onderwerp in de Green teams én gaat de werkgroep circulair werken ziekenhuisbrede campagnes opstarten over producten waarvan algemeen bekend is dat hier minder verspilling op mogelijk is.